

"וירא אליו ה' באלוני מברא"

אומר רש"י לבקר את החולה. וקשה שכתוב שהאבות הקדושים היו מקיימים את כל התורה עוד לפני שנתנה בסיני, וא"כ מדוע את מצוות ברית מילה המתין אברהם אבינו עד שה' יצווה אותו?
ומתרצים ש"גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה".

אמנם עדיין קשה א"כ מדוע את כל המצוות הוא כן קיים ולא המתין לציווי?

ו"ל שבכל המצוות אפשר לקיימם כמה פעמים בימי חייו, ולכן אף שעדיין הוא לא נצטווה בהם הוא קיימם, וכשיצטווה שוב, אך מצוות ברית מילה לא שייך לקיים פעמיים, ואם היה מקיימה היה מפסיד אותה כמי שמצווה.

ת"י נוסף שיש דין שכשם שאסור לאדם לחבול באחרים כך אסור לו לחבול בעצמו, וא"כ כל זמן שלא נצטווה היה זה אבריה שהוא חובל בעצמו, מה שאין כן בשאר המצוות.

ת"י נוסף שברית מילה שונה במהותה משאר המצוות, משום שהיא בעצם "ברית", וברית כורתים בין ב' אנשים, וכל זמן שלא נצטווה אברהם, לא היה זה "ברית" עם ה' אלא עם עצמו.

"וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו" (יז, ב)

אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות... ורפאל את אברהם הלך משם להציל את לוט. (רש"י)

מקשים המפרשים, אם אין מלאך אחד עושה ב' שליחויות מדוע לא נשלח מלאך מיוחד לרפאות את לוט?

מסופר על ר' שלמה קלוגר שביום הראשון כאשר נתמנה לרבנות הוזמן להיות סנדק, והנה אבי הבן היה גוסס באותה שעה והמתינו בני המשפחה לפטירתו רח"ל בכדי לקרוא לרך הנולד על שם האב, אולם ר' שלמה קלוגר סרב להמתין וציווה לקיים את הברית מייד, והנה להפתעת כל בני העיר לאחר הברית האב קם והבריא מחליו, וכמובן שכל העיר רעשה וגעשה וקשר למופת זה.

נענה ר' שלמה קלוגר ואמר שלמד דבר זה מרש"י בפרשתנו, וכי חסרים מלאכים להקב"ה עד שהיה נצרך לשלוח להציל את לוט את המלאך שנשלח לרפאות את אברהם אבינו?

אלא התשובה היא שלא היה ללוט זכות כה גדולה עד שישלח מלאך מיוחד עבורו, אולם משנשלח המלאך לאברהם אבי דרך אגב הוא גם הציל את לוט.

אף אני חשבתי אמר ר' שלמה קלוגר שיתכן שאין זכותו של האב גדולה כ"כ שהקב"ה ישלח עבורו את אליהו הנביא לרפאותו, אך כשיגיע אליהו לברית לרפאות את התינוק בדרך אגב הוא גם ירפא את האב, וכך היה.

"ויקח נא מעט מים ורוצצו רגליכם והשענו תזות העץ" (יז, ד)

אומר המדרש תנחומא חייך אתה אמרת "ויקח נא מעט מים" – בלשון הזה אני גואל את בניך ממצרים שנאמר "ויקחתי אתכם", אתה אמרת להם "נא" – בלשון הזה אני גואל את בניך שנאמר "לכו נא ונוכחה יאמר ה'".

ועוד שם במדרש אתה אמרת "ויקח" – אני נותן לבניך מצוות פסח שנא' "ויקחו להם איש", אתה אמרת "נא" – אני נותן להם מצוות פסח שנאמר בה "אל תאכלו ממנו נא".

ובגמ' בב"מ [פו, ב] אר"י אמר רב כל מה שעשה אאע"ה למלאכי השרת הוא בעצמו עשה הקב"ה לבני ישראל הוא בעצמו ומה שעשה ע"י שליח עשה הקב"ה לבני ע"י שליח, "והוא עומד עליהם" – "הנני עומד לפניך על הצור", "ואברהם הולך עמהם לשלחם" – "וה' הולך לפניו יומם", "ויקח נא מעט מים" – "והכית בצור ויצאו ממנו מים", ופליגא אדר' חמא בר חנניא וכו' בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים.

מפליא הדבר, כלום שווה המרחק שבין אברהם אבינו לבין שליח למרחק שבין הקב"ה למשה?

ספל מים של אברהם אבינו שווה לבארה של מרים? השענו תחת העץ שווה לענני הכבוד?

הדבר נורא ואיום!

משום שאיננו יודעים להעריך את מעשיו של האדם, כמה גדלות ונצח טמונים במעשה אחד, או במחשבה קטנה. ר"ח וואלז'ינר בספרו "נפש החיים" מלמדינו כמה גדול כוחה של תנועה כל שהיא, דיבור או מחשבה, כיצד כל דיבור בעולם הזה מושך בחוטים עליונים, כל תנועה למטה מרעידה עולמות למעלה.

עלינו להשכיל ולהבין את ענקיות האמת של הקב"ה להעריך נכונה את כוחותיו של האדם כאן למטה.

הקב"ה טבע "מידה כנגד מידה" – זוהי כוחה של עשייה, כל עשייה של האדם מעלה ומורידה את מעשי הקב"ה, הדברים נוראים, מחייבים מרוממים ומאלפים, מידה כנגד מידה אינה עונש או פרס, אלא מציאות, כך הנהגת ה' בעולם.

אכן אותו מעשה, אך משנה מי בדיוק עשה אותו, אאע"ה או שליח, לפעמים איזה תוספת של חיוך או מילה טובה יכולה ליישנות את כל התמונה.

"והוא ישב פתחו האהל כחום היום" [יז, א]

בפסוק זה מרומז מאמר הגמ' [עירובין יט] שאברהם אבינו יושב ליד פתחו של גיהנום ואינו מניח להכנס לכל מי שנימול והוא יושב פתח האוהל" — הוא יושב על פתח האוהל שבו באים הרשעים על ענשם, הקרוי "כחום היום", כדברי הנביא "הנב"ה היום בא בוער כתנור".

"ויקרא אליו מלאך ה' בן השמים" [כב, יא]

קשה מדוע את המצווה לשחוט את יצחק ה' אמר לאברהם, ואילו לבסוף מלאך אמר לו שלא לשחטו ולא ה' אמר לו? אלא ללמדינו, כי כדי לעשות רעה לאדם אין לשמוע בקול איש ואפילו בקול מלאך, כי אם רק בקול השם יתברך עצמו, אמנם שלא לעשות רעה לאדם, אפשר לשמוע גם בקול מלאך...